

Література:

1. Про адвокатуру: Закон України від 19 грудня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 9. – С. 62.
2. Полянський Ю.Є., Долежан В.В. Перспективи розвитку самоврядування в адвокатурі України // Вісник прокуратури. – 2007. – № 6. – С. 47.
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 14.
4. Про об'єднання громадян: Закон України від 19 грудня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 504.
5. Варфоломеева Т.В., Жуковська О.Л. Кому заважає сильна і незалежна адвокатура? // Адвокат. – 2004. – № 9. – С. 30.
6. Проект Закону України «Про адвокатуру», внесений 24.01.2008 р. народним депутатом України Ю. Мірошніченком.
7. Адвокатура в России: Уч. / Под общей ред. Л.А. Демидовой, В.И. Сергеева. – М., Юстицинформ, 2004. – С. 145.
8. Полянський Ю.Є., Долежан В.В. Перспективи розвитку самоврядування в адвокатурі України // Вісник прокуратури. – 2007. – № 6. – С. 49.
9. Фіолевський Д.П. Адвокатура: Підручник. – К.: Алерта; Прецедент, 2006. – С. 79.
10. Полянський Ю.Є., Долежан В.В. Перспективи розвитку самоврядування в адвокатурі України // Вісник прокуратури. – 2007. – № 6. – С. 48.
11. Андреевський В.В. Зовнішня та внутрішня організація адвокатури // Часопис Київського університету права. – 2007. – № 2. – С. 135.
12. Фіолевський Д.П. Адвокатура: Підручник. – К.: Алерта; Прецедент, 2006. – С. 84.
13. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р.
14. Варфоломеева Т.В., Жуковська О.Л. Кому заважає сильна і незалежна адвокатура? // Адвокат. – 2004. – № 9. – С. 32.
15. Коваль М. Державна влада та адвокатура в світлі забезпечення справедливо-го судочинства в Україні // Право України. – 2006. – № 5(47). – С. 52.
16. Федеральный Закон РФ «Об адвокатской деятельности и адвокатуре в Российской Федерации» от 31 мая 2002. – № 63.
17. Андреевський В.В. Зовнішня та внутрішня організація адвокатури // Часопис Київського університету права. – 2007. – № 2. – С. 131.

Качан В.В., ОНЮА

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ

В данной работе автор рассматривает трансграничное сотрудничество, как фактор развития приграничных регионов. Отмечает и обосновывает важность данных общественных отношений, для экономического роста отдельных регионов так и всей страны. Дает им правовую характеристику и выдвигает предложения относительно совершенствования законодательства Украины с целью улучшения экономической ситуации в стране.

In this work an author examines a transfrontal collaboration, as factor of development of border-line regions. Marks and grounds importance of these public relations, for the economy growing of separate regions so entire country. Gives them legal description and pulls out suggestion in relation to perfection of legislation of Ukraine with the purpose of improvement of economic situation in a country.

Актуальність теми дослідження. У країні йде наполегливий пошук шляхів виходу з кризи, повільно, нехай не завжди послідовно, робляться кроки в напрямку створення правової бази ринкової економіки.

Важливою особливістю сучасних міжнародних відносин став активний розвиток прикордонної співпраці. Саме на кордоні безпосередньо перетинаються багато життєво важливих проблем держави, включаючи зовнішньополітичні, економічні і гуманітарні, міцніють відносини між країнами. Прикордонне співробітництво реально допомагає вирішувати і пом'якшувати окремі питання міждержавних відносин, у тому числі такі, по яких важко або поки неможливо прийняти рішення на більш високому рівні, а також розвивати історично сформовані зв'язки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна увага вищезазначеній проблематиці приділена, як вітчизняними, так і зарубіжними вченими-дослідниками. До розгляду питань, пов'язаних з забезпеченням правового регулювання даних суспільних відносин, що мають місце в митній справі висвітили у своїх працях Додін Є.В. Ківалов С.В. Кормич Б.А. Прокопенко В.В. Приймаченко В.В. З правових аспектів міжнародних господарських зв'язків в літературі є істотні напрацювання, що асоціюються з іменами таких авторів, як Богуславський М.М., Брагинський М.І., Бувайлик Г.В., Вельямінов В.Г., Генкин Д.М. Економічні аспекти даного питання висвітлені в працях Баля А.В., Бойка Є.І., Бельського П.Ю.

Наукова новизна полягає у поглибленню вивченні положень щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності, та механізму правового регулювання з метою оптимізації зовнішньоекономічної діяльності прикордонного регіону в контексті підвищення ефективності системи транскордонного співробітництва України.

Мета дослідження. Виявити особливості правового регулювання прикордонної торгівлі в Україні та визначити вплив на розвиток прикордонних регіонів. Здійснити аналіз правових концепцій про особливі режими зовнішньоекономічної діяльності та визначити в них місце прикордонної торгівлі.

Зміст роботи. Різносторонній розвиток міжнародних зв'язків України, суттєве посилення самостійної зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в останні роки об'єктивно посилюють значення прикордонного співробітництва, як однієї зі складових зовнішньополітичної діяльності держави. Цьому сприяє і вступ України до Ради Європи, де така співпраця вважається найважливішою складовою частиною розвитку взаємовигідних відносин, єдності і безпеки на континенті.

У чималому ступені на такий підхід Ради Європи впливає практика Європейського Союзу, у своїй діяльності дотримується концепції, що подальша інтеграція в його рамках досяжна, якщо відповідне будівництво «зверху» буде доповнюватися зміцненням зв'язків та співробітництва «знизу» – між регіональними та місцевими органами влади сусідніх держав.

Союз західноєвропейських країн посилює значення цього процесу і привів його безпосередньо до кордонів України. Розвиток прикордонного співробітництва відповідає довгостроковим інтересам нашої країни. Мова йде про створення нової ідеології прикордонного співробітництва

з урахуванням регіональних особливостей стратегічних інтересів України. Насамперед передбачають сприяння зміцненню економічних, соціальних, адміністративних та інших зв'язків з сусідніми державами, що безсумнівно, є одним з найважливіших чинників підтримання суспільно-політичної та соціально-економічної стабільності, забезпечення національної безпеки України в її прикордонному просторі.

Активна участь у міжнародних господарських зв'язках є невід'ємною передумовою успішного розвитку країни. Це передбачає належне правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, що вимагає наукового осмислення відповідних проблем. Відбуваються глибокі зміни, що охоплюють внутрішньогосподарську і зовнішньоекономічну сферу, висвітлюють по новому багато питань і, тим більше, роблять наукові дослідження конче необхідними. На користь справедливості цього твердження виступає постанова Кабінету Міністрів №1109 від 25.08.2004 «Про Концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні», в якій підкреслюється, що Спеціальні (вільні) економічні зони (ВЕЗ) – один з інструментів досягнення відкритості економіки України зовнішньому світові і стимулювання міжнародного економічного співробітництва на основі залучення іноземних інвестицій. У поєднанні з іншими елементами загальної стратегії економічного розвитку країни ВЕЗ спроможні забезпечити активізацію підприємницької діяльності, залучення нових технологій, розвиток ринкових методів господарювання, а в остаточному підсумку – збільшення виробництва і постачання високоякісних товарів та послуг, як на внутрішній, так і на зовнішній ринки. В даній же концепції і дається визначення зони прикордонної торгівлі – частина території держави на кордонах із сусідніми країнами, де діє спрощений порядок перетину кордону і торгівлі [5].

Зазначимо що фундаментального теоретичного опрацювання та комплексної системи наукового, забезпечення всього процесу, пов'язаного із захистом національних інтересів і безпеки України в прикордонному просторі не достатньо в правовій науці України.

Прикордонне співробітництво стало однією з важливих сфер сучасних міжнародних відносин, невід'ємною частиною глобалізації та інтернаціоналізації процесів, що відбуваються, як у європейських, так і в азійських країнах. При цьому позитивний розвиток такої співпраці об'єктивно сприяє гуманізації міждержавних зв'язків.

Прикордонна торгівля, будучи однією з найбільш поширених форм економічних відносин сусідніх держав, прямо впливає на показники господарської діяльності та рівня життя суміжних регіонів, і оскільки ці регіони є складовою частиною економічного комплексу своїх країн, вона побічно впливає на загальні пропорції виробництва і споживання. Однак ефективну дію економічних механізмів прикордонної торгівлі можна забезпечити, тільки створюючи правові передумови її розвитку.

Сьогодні, з точки зору правового регулювання, прикордонна торгівля не виокремлюється законодавством України із зовнішньої торгівлі і цей термін зустрічається у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року № 959-ХІІ в ст. 7 зазначено, що в Україні запроваджується режим найбільшого сприяння; виключення щодо режиму найбільшого сприяння в формі преференцій можуть бути зроблені

для товарів, що походять з держав, з якими Україна уклала угоди про прикордонну торгівлю [4]. Проте, ніяких інших нормативних актів, у яких було б визначено, що таке «прикордонна торгівля», «прикордонна територія», «суб'єкти прикордонної торгівлі» тощо, і запропоновані механізми та інструменти її регулювання немає.

Зазначимо напрямки прикордонних потоків формуються відповідно з економічною ситуацією у кожній державі. Вчора більше українців їздило у Польщу, Румунію, в даний час ситуація змінилася внаслідок значної диференціації цін на ринках європейських держав і України.

Визначаючи прикордонну торгівлю, як закупівлю товарів та послуг для власних потреб, або потреб місцевих ринків – отримуємо постійно існуюче явище не залежно від цивілізаційного розвитку держави та кризових ситуацій. Преференції СОТ стосуються саме такого виду прикордонної торгівлі і регулюють обсяги валюти, які можна вивозити/ввозити для власних потреб, кількості та видів товарів, які можуть перевозитися через кордон без мита, або інші механізми, визначені угодами з прикордонної торгівлі [1].

Важливий чинник, який сприяє становленню транскордонного співробітництва стала поява такого інституту, як єврорегіон. Потреба розвитку єврорегіонів зумовлена наближенням кордону Європейського Союзу до території України. Це особливо важливо для країни, адже правові засади розвитку єврорегіонів закладено Європейською конвенцією про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами влади 1980 року, до якої Україна приєдналась у 1993 році [3]. В результаті, за період з 1993 року створено Карпатський єврорегіон, єврорегіони «Буг», «Нижній Дунай», «Верхній Прут», до функціонування яких з української сторони залучені Волинська, Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська та Одеська області, а від інших держав адміністративно-територіальні одиниці Польщі, Білорусі, Румунії, Словаччини, Угорщини, Молдови, Австрії, Німеччини, Франції [7].

Інтеграція в економічний простір Європейського Співтовариства передбачає проведення активної політики добросусідства. Як показує приклад України, Молдови і Румунії, транскордонне співробітництво стає необхідним інструментом щодо економічного і соціального розвитку і одночасно воно є складовою частиною в цілому добросусідських відносин трьох сторін.

На завершальному етапі підготовки до укладання українсько-румунського базового договору Румунська сторона виступила ініціатором створення двох єврорегіонів – «Нижній Дунай» та «Верхній Прут». Таким чином, оскільки створення єврорегіонів передбачено базовим політичним договором, підписаним Президентами України, Республіки Молдова і Румунії, то вони є не тільки формою міжрегіонального, а й складовою міждержавного транскордонного співробітництва.

Успішно розвивається торговельно-економічне співробітництво України з Румунією. За останні три роки щорічний обсяг торговельних операцій зріс більш ніж в три рази. Україна входить в десятку основних країн-експортерів до Румунії. Це стало результатом двосторонніх зусиль, зокрема, домовленостей досягнутих під час зустрічей на високому рівні, проведення II-го засідання Міжурядової українсько-румунської кон-

сультативної Ради з питань торговельно-економічного співробітництва (28–30 січня 2002 року).

Слід відзначити, що українсько-румунське співробітництво в торговельно-економічній сфері має ще невикористаний потенціал, у тому числі і завдяки відсутності угоди про вільну торгівлю між країнами. Українські та румунські представники ділових кіл знаходять нові форми співробітництва поза межами традиційної товарної торгівлі.

Розглянемо прикордонне та транскордонне співробітництво України з Румунією:

1. Єврорегіон «Нижній Дунай», до якого увійшли Одеська область (Україна), повіти Бреїла, Галац, Тульча (Румунія) та повіт Кагул (Республіка Молдова).
2. Єврорегіон «Верхній Прут», у складі якого Чернівецька та Івано-Франківська області України, Ботошанський та Сучавський повіти Румунії, Бельцівський та Єдинецький повіти Республіки Молдова.
3. Карпатський Єврорегіон, в рамках якого було підписано угоду про тристороннє співробітництво – «Інтеррегіо» між Закарпатською областю (Україна), повітом Сату-Маре (Румунія) та областю Саболч-Сатмар-Берег (Угорщина).

Також важливість функціонування такого інституту, як єврорегіон можливо обґрунтувати на прикладі Єврорегіон «Верхній Прут», який викликає особливу зацікавленість у Чернівцях. Для Буковини створюються нові можливості для зростання двосторонньої регіональної транскордонної співпраці. Додаткові переваги Єврорегіону «Верхній Прут» полягають у тому, що він утворений на Східному кордоні Союзу, на території з підвищеним транзитним та енергетичним потенціалом, в якому беруть участь два партнери ЄС та європейської Політики Сусідства – Україна та Республіка Молдова. Також необхідно відзначити тенденцію переходу центру тяжіння у діяльності Єврорегіону від культурри та туризму до економічних проектів, які матимуть значний вплив на розвиток регіональної інфраструктури.

Висновки та пропозиції. Внести зміни до Законів України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та «Про транскордонне співробітництво». Законодавчо встановити, що: прикордонна торгівля – це зовнішня торгівля, яка здійснюється юридичними чи фізичними особами, що проживають (zareєстровані) на прикордонній території країни з метою задоволення власних потреб чи потреб населення прикордонних територій через транскордонні ринки на основі міждержавних угод чи відповідних документів; прикордонну територію визначити на рівні області, що зумовлене можливостями оцінки кон'юнктури регіональних, зокрема, транскордонних ринків та їх регулювання.

Право укладання угод щодо прикордонної торгівлі повинно бути надане суб'єктам транскордонного співробітництва відповідно з Законом України «Про транскордонне співробітництво».

Визначити «суб'єктів прикордонної торгівлі». Перевести прикордонну торгівлю з неофіційної діяльності у офіційну, використавши одну із моделей, що діють у інших країнах де ефективно працює механізм прикордонної торгівлі. Для цього доречно ініціювати введення нового виду діяльності «прикордонна торгівля» у перелік видів діяльності, яки-

ми можуть займатися фізичні особи і забезпечити можливість мешканців прикордоння займатися офіційною діяльністю, сплачувати податки (передусім, за схемою «єдиного податку»), а відповідно, отримати соціальний захист з боку держави. Важливим моментом, окрім суб'єктів прикордонної торгівлі, є визначення переліку товарів та їх обсягів, які можуть бути віднесені до предметів прикордонної торгівлі (як це передбачено, наприклад в Росії) [6].

В загальних рисах виділити такі проблемні питання, які потрібно вирішити:

- недостатній рівень фінансування заходів транскордонного співробітництва з державного та місцевих бюджетів;
- повільна розбудова кордонної та прикордонної інфраструктури, маються на увазі недостатня кількість пунктів пропуску через кордон, низька якість під'їзних шляхів до них. Сьогодні рух через кордон перевищує проектовану пропускну спроможність пунктів пропуску, що спричиняє черги, провокує невдоволення населення;
- низький рівень інформаційно-консультативної підтримки розробників проектів та пов'язані з цим проблеми, брак практичного досвіду у представників органів влади;
- низький рівень залучення територіальних громад та неурядових організацій до здійснення транскордонного співробітництва;
- недостатній рівень самостійності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень про спільні з іноземними партнерами заходи.

Література:

1. Генеральна угода з тарифів і торгівлі – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_264&p=1255716949513639.
2. Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або органами влади – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Європейська конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами влади – [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
4. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). – 1991. – №29. – Ст. 377 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=959-12>.
5. Постанова Кабінету Міністрів N 1109 від 25.08.2004 «Про Концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
6. ФЗ Российской Федерации «О государственном регулировании внешнеторговой деятельности» от 7 июля 1995 г. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rusimpex.ru/Content/Law/Gosreg/gosreg00.htm>.
7. Шуман К. Прикордонне співробітництво як складова частина європейського співробітництва та інтеграції: Передумови європейської безпеки та стабільності // Будівництво нової Європи: прикордонне співробітництво у Центральній Європі / За ред. д-ра В. Гудака – Ужгород: Закарпаття, 1997. – С. 24–46.